

نقش داستان‌سرایی در یادگیری و علاقه‌مندی به محتوای درس هویت اجتماعی

(اقدام پژوهی)

وحید دستیار^۱، زهرا مومن فر^۲، مهدی فقیه عبدالهی^۳^۱ دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران. دبیر علوم اجتماعی (نویسنده مسئول)^۲ دانشجوی دکتری مدیریت رفتار سازمانی، دانشگاه فردوسی مشهد و دانشگاه ورشو لهستان. دبیر زبان انگلیسی^۳ دانشجوی کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران. دبیر علوم اجتماعی

چکیده

هدف پژوهش این بود که آیا می‌توان با استفاده از داستان‌سرایی، یادگیری و علاقه‌مندی دانش‌آموزان در درس هویت اجتماعی را بهبود بخشید؟. روش این تحقیق از نوع اقدام‌پژوهی (بکارگیری یکی از روش‌های یادگیری فعال تحت عنوان داستان‌سرایی) است. در این پژوهش ۲۳ دانش‌آموز تجربی، ۲۸ دانش‌آموز ریاضی - فیزیک و ۷۰ معلم شرکت داشتند. برای گردآوری اطلاعات از دو دسته شواهد استفاده شد. دسته اول شواهد شامل آزمون تستی - تشریحی از دانش‌آموزان پایه دوازدهم مدرسه علی ابن ابیطالب (ع) شهر فردیس و دسته دوم شامل نظرسنجی از معلمان پایه دوازدهم استان البرز بود (گروه انسانی)، که به صورت تصادفی انتخاب شدند. نتایج شواهد اول حاکی از عملکرد ضعیف دانش‌آموزان (با میانگین نمره ۱۲) و همچنین علاقه‌مندی پایین آنها در درس مربوطه بود. اما نتایج شواهد دوم نشان داد که استفاده از روش داستان‌سرایی منجر به بهبود میزان یادگیری (با میانگین نمره ۱۶) و افزایش علاقه‌مندی دانش‌آموزان در درس مربوطه می‌شود.

واژه‌های کلیدی: اقدام پژوهی، داستان‌سرایی، یادگیری فعال، دانش‌آموزان، هویت اجتماعی.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

۱. مقدمه

امروزه در مباحث مربوط به یادگیری و آموزش، برخی از گزینه‌هایی که در گذشته مهم بودند، از اهمیت آنها کاسته شده است و مسائلی از جمله علاقه‌مندی، نگرش، یادگیری و روش‌های جدید و فعال تدریس از عوامل تأثیرگذار در آموزش تلقی می‌شوند [۱]. یادگیری به تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار فرد گفته می‌شود، که این تغییرات بوسیله تمرین و تکرار، تقویت شده و براساس آنها رفتار صورت می‌گیرد [۲]. استفاده از روش‌های مفید و موثر در یادگیری و علاقه‌مندی به مطالب درسی همواره مورد توجه اکثر متخصصان، معلمان و دبیران آموزش و پرورش بوده است. از جمله روش‌هایی که می‌توان استفاده کرد، روش یادگیری فعال (پوستر، بحث گروهی، ایفای نقش، معما، نمایش فیلم، حل مسئله، داستان‌سرایی، پازل و ...) است [۱]. در این روش سعی می‌شود فراگیران بیشترین مشارکت را در فرآیند یادگیری داشته باشند [۳]. همچنین در این روش‌های یادگیری، دانش‌آموزان نقش فعالی ایفا کرده و علاوه بر مشارکت با یکدیگر، کنترل این یادگیری را بدست می‌گیرند و در مواقع ضروری از معلم به عنوان یاری‌دهنده کمک می‌گیرند، که موجب لذت‌بخش‌تر شدن فرایند یادگیری برای دانش‌آموزان می‌شود [۴ و ۵]. رابسون [۶] برخی از مزایای یادگیری فعال را سطح بالای مشارکت، وسعت و عمق یادگیری، افزایش مهارت‌های ارتباطی و تجربه آنها در عمل می‌داند. از جمله راهبردهای کری ویکاس [۷] در یادگیری فعال، شبیه‌سازی تجربه واقعی است، که این راهبرد در مقایسه با روش‌های منفعل یادگیری منجر به یادآوری ۹۰ درصد مطالب درسی یاد گرفته شده توسط دانش‌آموزان می‌شود. مخروط یادگیری کری ویکاس به صورت ذیل است.

شکل ۱: مخروط یادگیری کری ویکاس [۵].

در روش‌های منفعل یادگیری، یادگیرنده تنها ۱۰ درصد از آنچه که در محیط یادگیری می‌بیند و می‌شنود (۱۰ درصد از آنچه را می‌خواند، ۲۰ درصد از آنچه را که می‌شنود و ۳۰ درصد از آنچه را که می‌بیند) به یاد می‌آورد. این موارد در قالب نقش منفعل یادگیرنده در این هرم بیان شده است. ولی در راهبردهای فعال که یادگیرنده به طور فعالی در یادگیری مشارکت دارد، ۷۰ درصد از آنچه را که می‌گوید و ۹۰ درصد از آنچه را که هم می‌گوید و هم انجام می‌دهد به یاد می‌آورد. (مشارکت در

Robson

Krivickas

بحث، ارائه سخنرانی، اجرای یک نمایش دراماتیک، شبیه‌سازی تجربه واقعی و اجرای واقعی یک عمل). داستان‌سرایی از جمله ابزارهایی است که یادگیری فعال را تقویت می‌کند. داستان نوعی روایت خواندنی یا قابل شنیدنی است که در آن روند ارتباط و تعامل یک شخصیت با موضوعی بر پایه هدف، دیدگاه، تحلیل و نتیجه موردنظر نویسنده یا داستان بیان می‌گردد [۸] و روشی ارزشمند برای کمک به رشد فکری فرد است و راهی برای ارضای نیازهای روحی و روانی او قلمداد می‌گردد [۹]. داستان‌سرایی موجب از بین رفتن موانع خلاقیت می‌گردد و قدرت حل مساله را با روند لذت‌بخش برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند [۱۰]. در داستان‌سرایی با گنجاندن مطالب علمی در قالب داستان می‌توان دانش‌آموزان را نسبت به مطالب درسی علاقه‌مند کرده و در نهایت حس کنجکاوی آنها را برانگیخت. از جمله تحقیقاتی که در این زمینه انجام شده، پژوهش مویترا [۱۱] تحت عنوان «داستان‌سرایی به عنوان ابزاری برای یادگیری فعال دانش‌آموزان در درس ژنتیک» می‌باشد. در پژوهش مذکور، محقق در شش مرحله توانسته است آنچه را که از لحاظ آموزشی دانش‌آموزان باید یاد می‌گرفتند را در قالب داستان به آنها ارائه کند. (۱) **خلق یک داستان مناسب**: در این مرحله می‌توان با استفاده از داستان‌های مشهور که دانش‌آموزان با آن و نقش‌آفرینان اصلی آن آشنایی دارند، و یا داستانی که محتوای علمی دارد را برگزید. لذا نوشتن یک داستان مبتنی بر یک موضوع علمی خاص می‌تواند منبع خوبی برای داستان موردنظر باشد. (۲) **تعیین اهداف و موضوعات یادگیری**: در این مرحله باید مشخص شود که دانش‌آموزان چه محتوای فکری و علمی را باید از داستان یاد بگیرند، لذا در این مرحله به تعیین اهداف و موضوعات موردنظر برای یادگیری پرداخته می‌شود. (۳) **ایجاد چارچوب روایی (چارچوبی برای روایت کردن داستان)**: پس از تعیین اهداف داستان باید داستان موردنظر را ساخته و چارچوبی مناسب برای روایت کردن آن انتخاب نمود. این چارچوب می‌تواند روایت‌کننده اعمال و رفتار یک فرد باشد. (۴) **افزودن محتوای علمی و آموزشی**: در این مرحله باید براساس اهداف یادگیری، محتوای علمی و آموزشی را که یادگیرنده (دانش‌آموز) انتظار می‌رود یاد بگیرد در داستان گنجانند. (۵) **افزودن محتواهای بصری و لینک‌های آموزشی**: در این مرحله برای مشارکت دادن بیشتر دانش‌آموزان در داستان، می‌توان از محتواهای چندرسانه‌ای مانند یک عکس، لینک مربوط به یک فیلم و یا دیگر منابع اطلاعاتی (مانند مقاله علمی) استفاده کرد. (۶) **آزمون داستان در کلاس درس**: در این مرحله با استفاده از پرسش و پاسخ به بررسی این موضوع پرداخته می‌شود که داستان تا چه اندازه از لحاظ کیفیت توانسته آنچه را که مدنظر نویسنده بوده است را انتقال دهد (بررسی کیفیت داستان با استفاده از پرسش‌های استخراج شده از متن داستان) [۱۱]. بنابراین، این پژوهش در پی آن است که با بکارگیری یکی از روش‌های یادگیری فعال، یعنی داستان‌سرایی، یادگیری و علاقه‌مندی به مطالب درس هویت اجتماعی دانش‌آموزان را بهبود ببخشد.

۲. توصیف وضعیت موجود

پس از چندین بار نارضایتی از دانش‌آموزان به دلیل غیبت بالا، مشارکت ضعیف در کلاس درس، جوابگویی ضعیف به سوالات و عدم انجام تکالیف در درس هویت اجتماعی، این سوال در ذهن نویسنده (معلم دانش‌آموزان پایه دوازدهم) شکل گرفت که دلیل چه می‌تواند باشد؟ لذا تصمیم بر آن شد که علت این مسائل از دانش‌آموزان پرسیده شود. برخی از پاسخ‌های آنها به شرح ذیل می‌باشد:

این درس به درد من نمی‌خورد؟، (امیرمهدی)

- من همیشه با چنین درس‌هایی مشکل داشتم، (مهدی)

- مطالب این درس گنگ و نامفهوم‌اند، (رضا)
  - من وقتم را برای این کتاب صرف نمی‌کنم و به جای آن ترجیح می‌دهم منابع مهم کنکور را بخوانم، (سجاد)
  - از حفظ کردن مطالب درس‌های حفظیاتی بیزارم، (علی)
  - این کتاب در رشته ما کارایی چندانی ندارد. (عرشیا)
- پس از دریافت چنین بازخوردی، نویسنده (معلم) تصمیم گرفت که از دیگر معلمان این پایه تحصیلی (پایه دوازدهم تجربی و ریاضی - فیزیک) نیز بپرسد که آیا دانش‌آموزان نسبت به درس هویت اجتماعی چنین تفکراتی را دارند یا خیر؟ لذا با استفاده از یک نظرسنجی اینترنتی سؤالاتی از آنها پرسیده شد.

۳. ضرورت انجام پژوهش

فارغ از آراء و دیدگاه نظریه‌پردازان و فیلسوفان بزرگ در ارتباط با یادگیری رفتارهای اجتماعی، اهمیت جامعه‌پذیری (دورکیم)، انسان اجتماعی (گیدنز)، یادگیری اجتماعی (بندورا)، کنش اجتماعی (مید و بلومر)، جهان اجتماعی (پارسونز و والرشتاین)، پیوند اجتماعی (هیرشی) و ... که همگی به اهمیت یادگیری رفتارهای منطبق با جامعه سخن رانده‌اند، و با نگاهی اجمالی به مطالب و موضوعات گنجانده شده در درس هویت اجتماعی که شامل موارد زیر می‌باشد، این سوال مطرح می‌گردد که آیا یادگیری موارد ذکر شده در زندگی فردی و اجتماعی انسان‌ها از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار نیست؟

جدول ۱: مطالب گنجانده شده در کتاب هویت اجتماعی

عنوان درس	اهداف یادگیری
درس ۱: کنش‌های ما	یادگیری کنش‌های آگاهانه، هدف‌دار و ارادی
درس ۲: پدیده‌های اجتماعی	یادگیری کنش‌های اجتماعی به عنوان خردترین پدیده اجتماعی
درس ۳: جهان اجتماعی	یادگیری مفاهیم فرهنگ و جامعه که لازم و ملزوم یکدیگرند
درس ۴: ارزیابی فرهنگ‌ها	آشنا شدن با انواع فرهنگ‌ها از جمله فرهنگ آرمانی، واقعی، حق و باطل
درس ۵: هویت	یادگیری مفاهیم هویت فردی و اجتماعی و نسبت آنها با هم
درس ۶: بازتولید هویت اجتماعی	یادگیری مفاهیم جامعه‌پذیری، کجروی، کنترل و تحرک اجتماعی
درس ۷: تحولات هویتی جامعه	یادگیری اینکه تحولات هویتی جامعه چگونه است؟ و یادگیری مفاهیم تعارض، تزلزل، تحول و خودباختگی فرهنگی.
درس ۸: بعد فرهنگی هویت ایران	صحبت از انقلاب اسلامی و تأثیر آن بر هویت
درس ۹: بعد سیاسی هویت ایران	رابطه میان جامعه و نظام سیاسی و یادگیری مفهوم قدرت مشروع
درس ۱۰: ابعاد جمعیتی و اقتصادی هویت ایران	صحبت از اینکه جمعیت و اقتصاد هر جامعه چه ارتباطی با هویت آن دارد

[۱۲].

۴. تحقیقات پیشین

پیرامون موضوع مربوطه تحقیقات نسبتاً مشابهی انجام شده از جمله، داداش‌زاده و پیرخائفی [۱۳] در پژوهشی نشان دادند که قصه‌گویی روش مفید و موثری در بالا بردن هوش اجتماعی دانش‌آموزان بوده است و معلمان می‌توانند در محیط‌های

آموزشی از آن استفاده کنند. پاک نظر و پاک نظر [۱۴] در پژوهشی نشان دادند که استفاده از داستان‌گویی در تدریس مباحث ریاضی، منجر به کاهش استرس، ایجاد نشاط و شوق در حین تدریس و بالا بردن تمرکز دانش‌آموزان می‌شود و این عوامل خود منجر به افزایش قدرت یادگیری مفهوم ریاضی موردنظر می‌گردد. آراستی و همکاران [۱] در پژوهشی نشان دادند که آموزش کارآفرینی با روش داستان‌سرایی موجب نگرش کارآفرینانه دانش‌آموزان و همچنین تقویت ابعاد آن شامل گرایش به موفقیت، خلاقیت، کنترل دورنی و عزت نفس می‌شود. صباغیان [۱۵] در پژوهش خود نشان داد که داستان‌ها در رشد روانی، عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان اثرگذارند. عباس‌زاده و صالح مجتهد [۱۶] در پژوهش خود نشان دادند که داستان‌سرایی بر عزت نفس دانش‌آموزان موثر است. مویترا [۱۱] تحت عنوان «داستان‌سرایی به عنوان ابزاری برای یادگیری فعال دانش‌آموزان در درس ژنتیک»، نویسنده به ساخت داستان خویش در شش مرحله پرداخته است.

۵. با توجه به مطالب بیان شده، اهداف پژوهش به صورت زیر می‌باشد:

- اصلی‌ترین هدف این پژوهش بهبود علاقه‌مندی دانش‌آموزان در یادگیری دروسی (از جمله هویت اجتماعی) می‌باشد که از لحاظ اهمیت کنکوری در درجه پایینی بوده، اما از لحاظ اجتماعی در زندگی واقعی جزء اولویت‌ها می‌باشد.
- درگیر کردن دانش‌آموزان در فرایند یادگیری،
- ایجاد انگیزه برای یادگیری مطالب درسی،
- یادگیری مطالب درسی به صورت کاربردی و ملموس.

۶. گردآوری اطلاعات (شواهد ۱)

در این مرحله، محقق با استفاده از دو دسته شواهد به گردآوری اطلاعات و بیان ادعای خویش پرداخته است. الف) داده‌های جمع‌آوری شده از آزمون سنتی (به صورت پرسش‌های تستی و تشریحی) و ب) داده‌های جمع‌آوری شده از نظرسنجی معلمان پایه دوازدهم (گروه انسانی).

الف) داده‌های جمع‌آوری شده از آزمون سنتی (به صورت پرسش‌های تستی و تشریحی). از دانش‌آموزان تجربی و ریاضی - فیزیک خواسته شد که پس از مطالعه دقیق کتاب هویت اجتماعی، در آزمون شرکت کرده و به سوالات زیر پاسخ دهند.

(پیامدهای ..... کنش نیستند، که لازم باشد کنشگری آنها را انجام دهد و این پیامدها ..... هستند)، (پاسخ مناسب به کنش افراد در صورتی امکان‌پذیر است که ..... کنش او را دربیابیم)، (پیروزی در تیم فوتبال و دست دادن به هنگام دیدار دوستان، به ترتیب ..... و ..... است)، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی از طریق ..... تحقق و تداوم می‌یابند، (در نخستین برخورد در یک شهر ابتدا ..... را مشاهده می‌کنید و آنچه به تدریج می‌آموزید ..... است)، (خرده فرهنگ صنف تلافروشان و احتکاران، به ترتیب خرده فرهنگ ..... است)، (پرسش از چرایی انجام یک کار از کنشگر، به کدام ویژگی کنش مربوط است؟)، (کدامیک از موارد کنش اجتماعی محسوب نمی‌شود؟ الف. رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی در شب بدون حضور دیگران ب. تفکر درباره وجود خداوند ج. راه رفتن در خیابان د. رعایت قوانین راهنمایی و رانندگی در حضور دیگران)، (پدیده‌های چون

امنیت و احوال‌پرسی از دیگران به ترتیب ..... و ..... محسوب می‌شود)، (کدام گزینه غلط است؟ الف. اگر کنش اجتماعی نباشد، هیچ هنجاری شکل نمی‌گیرد. ب. ارزش‌های اجتماعی آن دسته از پدیده‌های مطلوب هستند که مورد پذیرش‌اند و افراد یک جامعه به آنها گرایش دارند. ج. کنش‌هایی که بدون حضور و به دور از چشم دیگران انجام می‌گیرند، کنش اجتماعی محسوب نمی‌شوند. د. پدیده‌های اجتماعی با کنش‌های اجتماعی ما به وجود می‌آیند، ولی خود بر کنش اجتماعی ما تأثیر می‌گذارند).

(کدام گزینه در ارتباط با تصویر روبرو صحیح‌تر است؟

الف) خرده فرهنگ

ب) فرهنگ عمومی

ج) ضدفرهنگ

د) فرهنگ قومی)

(جامعه و فرهنگ ..... پدید می‌آیند. این پدیده‌ها پس از آنکه با کنش‌های انسان‌ها تحقق پیدا کردند، پیامدهایی را به دنبال می‌آورند که .....)

جدول ۲: نتایج نمرات دانش‌آموزان براساس آزمون تستی - تشریحی.

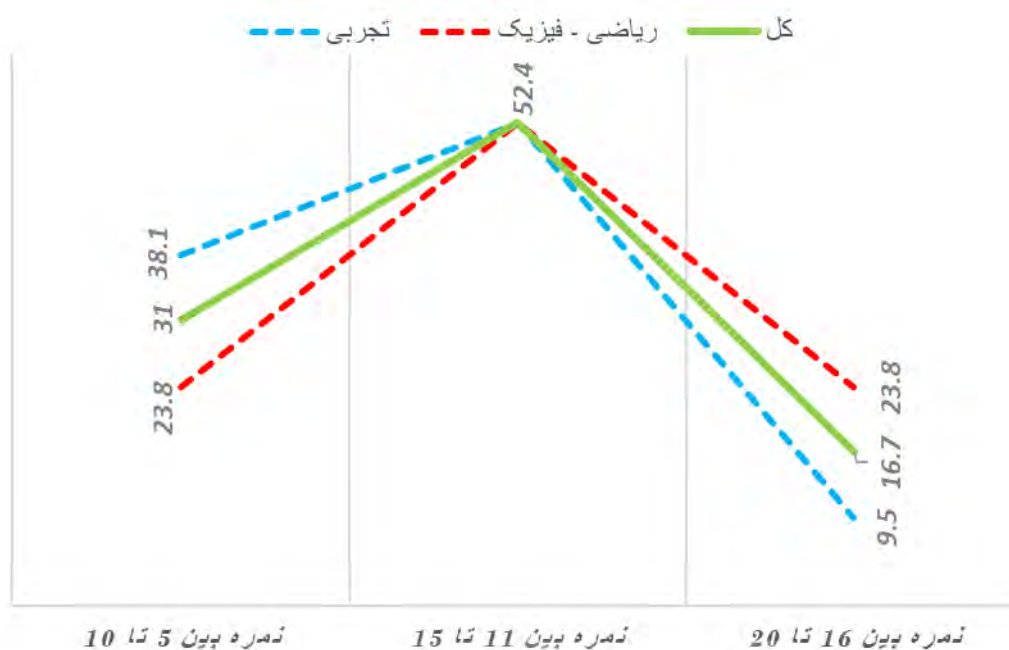
رشته علوم تجربی		رشته ریاضی - فیزیک	
دانش آموز	نمره تستی - تشریحی	دانش آموز	نمره تستی - تشریحی
امیرحسین	۱۵	امیرحسین	۱۱
محمدرضا	۸	عرفان	۱۷
علی	۱۷	کیان	۱۰
دانیال	۱۲	علیرضا	۱۷
علی	۱۲	سید بنیامین	۱۴
امیرحسین	۸	یونس	۱۵
رضا	۱۰	فراز	۱۱
سید مهدی	۶	علیرضا	۷
سهند	۱۷	حسین	۵
امیرحسین	۱۵	سپهر	۱۱
حسین	۸	امیررضا	۱۷
امیررضا	۸	محمد صالح	۱۸
محمد	۱۲	علی	۸
اسماعیل			
ابوالفضل	۱۲	سعید	۱۵

۱۱	علیرضا	۱۲	اشکان
۱۵	حسین	۹	امیرمهدی
۱۷	محمدجواد	۱۵	رضا
۱۴	امیرحسین	۱۲	مهدی
۱۱	عرفان	۱۲	سجاد
۱۱	امیرمحمد	۱۵	امیرحسین
۹	محمد حسین	غیبت	رادمهر
غیبت	امین	غیبت	امیرحسین
غیبت	فرشاد	غیبت	عرشیا
غیبت	مهدی	غیبت	نیما
غیبت	محمدصادق	غیبت	دانیال
غیبت	علی	۸	محمد مهدی
غیبت	اشکان		
غیبت	احسان		

از جدول فوق دسته‌بندی زیر منتج شده است. در این جدول نمره دانش‌آموزان هر رشته در سه دسته تقسیم شده است و میانگین نمرات نیز گزارش شده است.

جدول ۳: دسته‌بندی نمرات دانش‌آموزان در آزمون تستی - تشریحی.

کل دانش‌آموزان		رشته ریاضی - فیزیک		رشته تجربی	
تعداد (درصد)	دسته‌بندی نمرات	تعداد (درصد)	دسته‌بندی نمرات	تعداد (درصد)	دسته‌بندی نمرات
۱۳ (۳۱/۰)	نمره بین ۵ تا ۱۰	۵ (۲۳/۸)	نمره بین ۵ تا ۱۰	۸ (۳۸/۱)	نمره بین ۵ تا ۱۰
۲۲ (۵۲/۴)	نمره بین ۱۱ تا ۱۵	۱۱ (۵۲/۴)	نمره بین ۱۱ تا ۱۵	۱۱ (۵۲/۴)	نمره بین ۱۱ تا ۱۵
۷ (۱۶/۷)	نمره بین ۱۶ تا ۲۰	۵ (۲۳/۸)	نمره بین ۱۶ تا ۲۰	۲ (۹/۵)	نمره بین ۱۶ تا ۲۰
۱۲/۰۷	میانگین نمرات	۱۲/۵۷	میانگین نمرات	۱۱/۵۷	میانگین نمرات

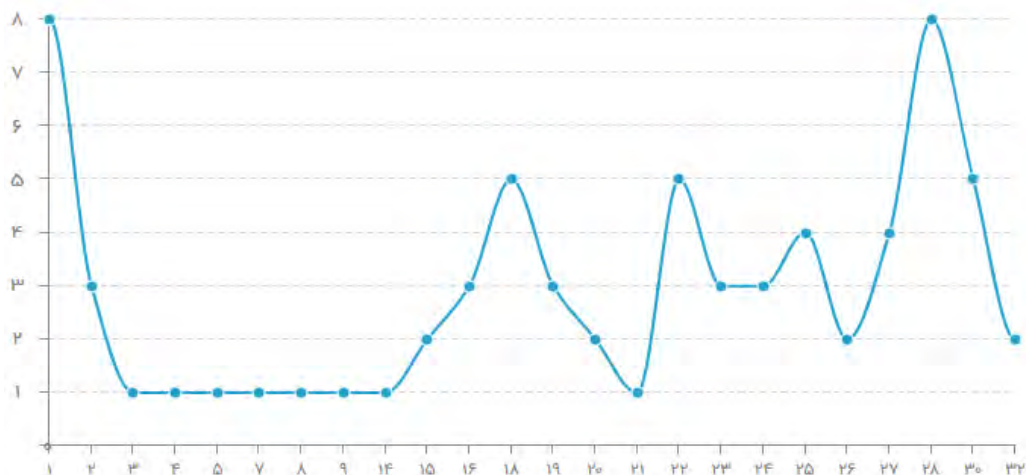

نمودار ۱: درصد نمرات دانش آموزان در آزمون تستی - تشریحی.

۷. تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌های جمع آوری شده از آزمون سنتی (به صورت پرسش‌های تستی و تشریحی). با توجه به جدول فوق (جدول ۲)، از ۲۶ دانش‌آموز رشته علوم تجربی، ۵ نفرشان در آزمون شرکت نکردند و از ۲۸ نفر دانش‌آموز رشته ریاضی - فیزیک، ۷ نفر از آنها در آزمون شرکت نکردند (تعداد غائبین کل ۱۲ نفر بودند). نتیجه تجزیه و تحلیل نمرات دانش‌آموزان به شرح جدول ۳ است. همانطور که در جدول ۳ می‌بینید ۳۱ درصد (۱۳ نفر) از دانش‌آموزان نمره ۵ بین ۱۰ تا ۱۵ گرفته‌اند (تقریباً یک سوم)، ۵۲/۴ درصد (۲۲ نفر) نمره‌ی بین ۱۱ تا ۱۵ و تنها ۱۶/۷ درصد (۷ نفر) از آنان نمره‌ی بالاتر ۱۵ گرفته‌اند. همانطور که نشان داده شده است ۸۳ درصد از دانش‌آموزان نمره آنها پایین‌تر مساوی ۱۵ است، که این نشان از عملکرد نسبتاً ضعیف آنها در پاسخگویی به سوالات کتاب هویت اجتماعی است. حتی غیبت برخی از دانش‌آموزان در آزمون را می‌توان در علاقه‌مندی ضعیف آنها با این درس دانست و بیان کرد که یادگیری این درس برای آنها از اولویت چندانی برخوردار نیست.

ب) داده‌های جمع آوری شده از نظرسنجی معلمان (با استفاده از پرسشنامه چندسوالی). از معلمان خواسته شد که به سوالات خواسته شده از آنها پاسخ دهند. در این نظرسنجی ۷۰ معلم پایه دوازدهم تجربی و ریاضی - فیزیک استان البرز شرکت کردند که ۲۱ نفر (۳۰ درصد) از آنان مرد و ۴۹ نفرشان (۷۰ درصد) زن بودند. نمودارهای زیر نشان می‌دهد که بیش از ۸۴ درصد از معلمان بیش از ۳ سال سابقه کار دارند و میانگین سابقه کار آنها ۱۹ سال می‌باشد. در این میان ۴۴ درصد (۳۱ نفر) از آنان کتاب هویت اجتماعی را تدریس می‌کنند.

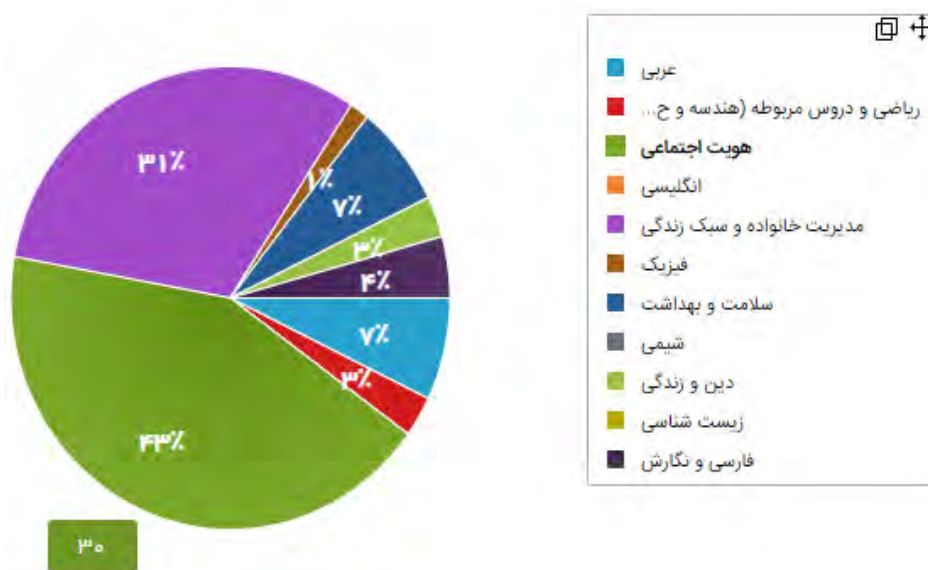

نمودار ۲: سابقه کار معلمان.

نمودار ۳: فراوانی دروس تدریس شده معلمان.

در سوال اول از آنها پرسیده شد که، به نظر شما دانش آموزان پایه دوازدهم رشته‌های ریاضی - فیزیک و علوم تجربی کدام درس را کم‌اهمیت‌تر از بقیه دروس تلقی می‌کنند؟ پاسخ ۴۳ درصد (۳۰ نفر) از معلمان به این سوال درس هویت اجتماعی و پاسخ ۳۱ درصد (۲۲ نفر) از آنها درس مدیریت خانواده و سبک زندگی بوده است.

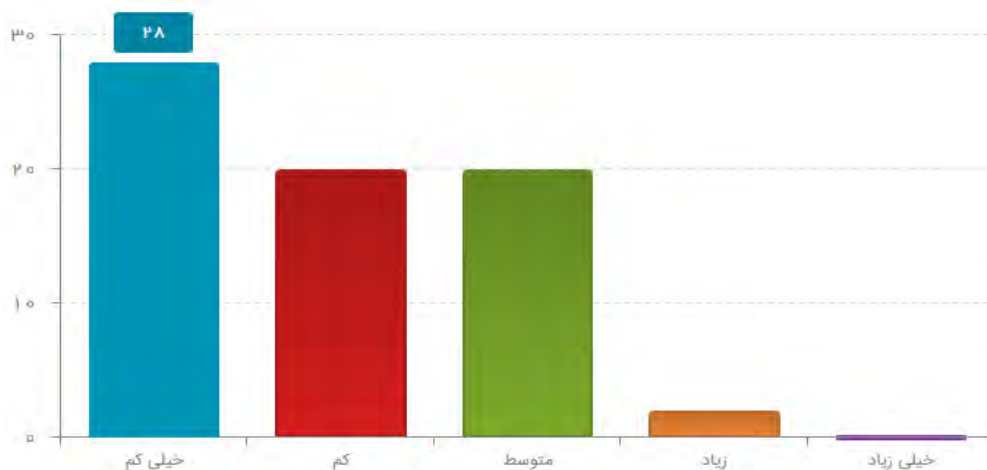
نمودار ۴: فراوانی دروس بر اساس کم اهمیت بودن آنها.

در سوال دوم از آنها پرسیده شد که، کدام یک از گزینه‌های زیر را بهترین دلیل برای انتخاب جواب سوال «به نظر شما دانش‌آموزان پایه دوازدهم رشته‌های ریاضی - فیزیک و علوم تجربی کدام درس را کم‌اهمیت‌تر از بقیه دروس تلقی می‌کنند؟» می‌دانید؟
جواب آن‌ها در جدول ۴ گزارش شده است.

جدول ۴: توزیع فراوانی معلمان برحسب دلیل کم‌اهمیت بودن دروس مربوطه.

گزینه	فراوانی	درصد
عدم علاقمندی دانش‌آموز به درس مربوطه	۲۳	۳۲/۹
روش‌های نامناسب تدریس در درس مربوطه	۶	۸/۶
به دلیل کم‌اهمیت بودن درس مربوطه در کنکور	۴۰	۵۷/۱
بی‌توجهی نظام آموزش به درس مربوطه	۱۷	۲۴/۳
ناآگاهی دانش‌آموزان نسبت به اهمیت درس مربوطه	۱۳	۱۸/۶
کل پاسخ‌دهندگان	۷۰	۱۰۰/۰

در سوال سوم از آنها پرسیده شد که، به نظر شما دانش‌آموزان پایه دوازدهم رشته‌های ریاضی - فیزیک و علوم تجربی چقدر به یادگیری مطالب درس هویت اجتماعی اهمیت می‌دهند؟
در پاسخ ۶۹ درصد (۴۸ نفر) اظهار داشته‌اند که این دانش‌آموزان، خیلی کم و کم به یادگیری مطالب درس هویت اجتماعی اهمیت می‌دهند.

نمودار ۵: درجه اهمیت یادگیری مطالب درس هویت اجتماعی.

و در سوال آخری از آنها پرسیده شده که، کدام یک از گزینه‌های زیر را بهترین دلیل برای انتخاب جواب سوال «به نظر شما دانش آموزان پایه دوازدهم رشته‌های ریاضی - فیزیک و علوم تجربی چقدر به یادگیری مطالب درس هویت اجتماعی اهمیت می‌دهند؟» می‌دانید؟
جواب آن‌ها در جدول ۵ گزارش شده است.

جدول ۵: توزیع فراوانی معلمان بر حسب کم‌اهمیت بودن درس هویت اجتماعی برای دانش‌آموزان.

گزینه	فراوانی	درصد
عدم علاقمندی دانش آموز به درس مربوطه	۲۰	۲۹/۴
روش‌های نامناسب تدریس در درس مربوطه	۵	۷/۴
به دلیل کم‌اهمیت بودن درس مربوطه در کنکور	۳۸	۵۵/۹
بی توجهی نظام آموزش به درس مربوطه	۱۹	۲۷/۹
ناآگاهی دانش‌آموزان نسبت به اهمیت درس مربوطه	۱۹	۲۷/۹
کل پاسخ‌دهندگان	۷۰	۱۰۰/۰

۸. تجزیه و تحلیل و تفسیر داده‌های جمع‌آوری شده از نظرسنجی معلمان.

در نظرسنجی، معلمان اذعان داشتند که دانش‌آموزان پایه دوازدهم رشته‌های تجربی و ریاضی - فیزیک، درس هویت اجتماعی و مدیریت خانواده و سبک زندگی را به دلیل کم‌اهمیت بودن این دروس در کنکور (۵۷/۱ درصد) و عدم علاقه‌مندی دانش‌آموزان به دروس مربوطه (۳۲/۹ درصد) از دیگر دروس کم‌اهمیت‌تر می‌دانند. در ادامه ۶۹ درصد از آنها اعتقاد داشتند که دانش‌آموزان این پایه، اهمیت کم و خیلی کمی به یادگیری مطالب درس هویت اجتماعی (به دلیل کم‌اهمیت بودن درس مربوطه در کنکور ۵۵/۹ درصد) و عدم علاقه‌مندی دانش‌آموزان به درس مربوطه (۲۹/۴) می‌دهند. از آنجایی که این تحقیق به تنهایی نمی‌تواند موجب شود که این درس جزء منابع کنکور دانش‌آموزان قرار بگیرد، لذا در پی یافتن راهی است که یادگیری و علاقه‌مندی دانش‌آموزان نسبت به این درس را بهبود ببخشد. بنابراین، این پژوهش به دنبال این است که آیا می‌توان با استفاده از روش‌های یادگیری فعال (مانند داستان‌سرایی)، یادگیری و علاقه‌مندی به درس هویت اجتماعی را در بین دانش‌آموزان بهبود ببخشد؟

۹. انتخاب راه جدید موقتی

استفاده از روش‌های موثر در یادگیری و علاقه‌مندی به مطالب درسی همواره مورد توجه اکثر معلمان و دبیران آموزش و پرورش بوده است. از جمله روش‌هایی که می‌توان استفاده کرد، روش یادگیری فعال (پوستر، بحث گروهی، ایفای نقش، معما، نمایش فیلم، حل مسئله، داستان‌سرایی، پازل و ...) است. در این روش‌های یادگیری، دانش‌آموزان نقش فعالی ایفا کرده و علاوه بر مشارکت با یکدیگر، کنترل این یادگیری را بدست می‌گیرند و در مواقع ضروری از معلم به عنوان یاری‌دهنده کمک می‌گیرند، که موجب لذت‌بخش‌تر شدن فرایند یادگیری برای دانش‌آموزان می‌شود [۳ و ۴]. داستان‌سرایی از جمله ابزارهایی است که یادگیری فعال را تقویت می‌کند. در داستان‌سرایی با گنجاندن مطالب علمی در قالب داستان می‌توان دانش‌آموزان را نسبت به مطالب درسی علاقه‌مند کرده و در نهایت حس کنجکاوی آنها را برانگیخت. بنابراین، با بررسی‌های انجام شده، نویسنده به این نتیجه می‌رسد که روش داستان‌سرایی به عنوان روشی جدید و موقتی می‌تواند برای ارائه مطالب درسی به دانش‌آموزان در افزایش یادگیری و علاقه‌مندی آنان مورد آزمایش قرار گیرد.

۱۰. اجرای طرح جدید و نظارت بر آن

در این تحقیق با الگو گرفتن از پژوهش مویترا [۱۱] تحت عنوان «داستان‌سرایی به عنوان ابزاری برای یادگیری فعال دانش‌آموزان در درس ژنتیک»، نویسنده به ساخت داستان خویش در شش مرحله پرداخته است. در پژوهش مذکور، محقق در شش مرحله توانسته است آنچه را که از لحاظ آموزشی دانش‌آموزان باید یاد می‌گرفتند را در قالب داستان به آنها ارائه کند. (۱) خلق یک داستان مناسب، (۲) تعیین اهداف و موضوعات یادگیری، (۳) ایجاد چارچوب روایی (چارچوبی برای روایت کردن داستان)، (۴) افزودن محتوای علمی و آموزشی، (۵) افزودن محتوای بصری و لینک‌های آموزشی و (۶) آزمون داستان در کلاس درس.

ارائه داستان:

در سفرم به بابلسر

«محل سکونت شهر یاسوج است. اگر بخوایم شهر یاسوج را توصیف کنم، باید بگویم مردم این شهر با زبان لری صحبت می‌کنند و این شهر، شهری سنتی است که هنوز دارای آداب و رسوم‌های خاص خود هست. مثلاً یکی از آداب آن‌ها در عروسی‌ها این است که سازه و نقاره دارند و با ملودی آن می‌رقصند. رقص زنان با لباس‌های خاصی است و مردان با لباس خاص لری چوب بازی می‌کنند (برای دیدن این رقص‌ها بر روی لینک‌های زیر کلیک کنید) قصد دارم به شهر بابلسر سفر کنم و یکی از این لباس‌ها را به عنوان هدیه برای دوستم در شهر بابلسر ببرم (دانشجوی دکتری دانشگاه مازندران در شهر بابلسر و در رشته جامعه‌شناسی مشغول به تحصیل هستم و هدفم آن است که در این رشته فارغ‌التحصیل شوم). الان ساعت ۵:۳۵ صبح است و من دارم وضو می‌گیرم که نماز را بخوانم، نماز من تمام شده است و در حال آماده کردن صبحانه هستم. در حال میل کردن صبحانه‌ام که یکدفعه مادرم از خواب بیدار و وارد آشپزخانه می‌شود. در این حال من سفره را مرتب‌تر و به مادرم تعارف می‌کنم که صبحانه بسیار لذیذی آماده کرده‌ام، بفرمایید میل کنید. با مادرم صبحانه را صرف کردم و بعد مسواک زدم، لباس-

https://www.aparat.com/v/58k3w/%D8%B1%D9%82%D8%B5_%DA%86%D9%88%D8%A8_%D8%A8%D9%88%D9%85%DB%8C_%D8%A8%D8%A7%D8%B3%D8%AA%D8%A7%D9%86%DB%8C_%D9%84%D8%B1%DB%8C_%D8%A8%D9%88%DB%8C%D8%B1%D8%A7%D8%AD%D9%85%D8%AF%DB%8C_%D8%A7%D8%B2_%DB%8C%D8%A7%D8%B3%D9%88%D8%AC

https://www.aparat.com/v/aZtJS/%D8%B1%D9%82%D8%B5_%D8%B2%DB%8C%D8%A8%D8%A7%DB%8C_%D9%84%D8%B1%DB%8C_%D8%AF%D8%B1_%D8%AF%D9%84_%D8%B7%D8%A8%DB%8C%D8%B9%D8%AA

های مخصوص سفر خود را پوشیدم، کیف سفر را برداشتم، از پدر و مادر خود خداحافظی و خانه را ترک کردم. با اینکه می-توانم با پرواز یاسوج-تهران، به تهران بیایم و از آنجا با اتوبوس به شهر بابلسر بروم، اما قصد دارم از شهر یاسوج تا شیراز را با اتوبوس بروم، از شهر شیراز تا شهر ساری را با هواپیما و از ساری تا شهر بابلسر را با تاکسی بروم. در اتوبوس هوا بسیار گرم بود و به همین خاطر بلند شدم و شیشه پنجره اتوبوس را باز کردم. وقتی به فرودگاه شیراز رسیدم، بخاطر اپیدمی کرونا ویروس، اجازه ندادند کسی بدون ماسک سوار هواپیما شود و همه افراد را یکی یکی چک کردند. غذایی سنتی (کَلگ) که مادرم در کیف گذاشته بود را در هواپیما و بدون تعارف به کنار دستی خود میل کردم. بعد از میل کردن غذا شروع کردم و به آرامی کتاب «تو نمی‌توانی روزم را خراب کنی» را مطالعه کردم. بعد از تحویل گرفتن بار در فرودگاه ساری، یکی از مسافران، کیف مخصوص هدیه من را (که لباس‌های محلی در آن بود) دزدید و پلیس فرودگاه را در جریان گذاشتم تا اینکه با تلاش‌های زیاد و مستمر بعد از دو روز دزد را پیدا کردند و من به لباس‌های سنتی خود دست یافتم و آنها را به دوست خود هدیه دادم». در پایان داستان، سوالاتی از متن داستان براساس محتوای کتاب درسی (سه درس اول کتاب هویت اجتماعی) طراحی و از دانش‌آموزان خواسته می‌شود که پس از مطالعه دقیق داستان به آنها پاسخ دهند.

۱۱. گردآوری اطلاعات (شواهد ۲)

در این مرحله، داده‌های زیر از اجرای داستان مربوطه (آزمون مربوط به داستان) کسب شده است. این داده‌ها حاصل پاسخگویی دانش‌آموزان به سوالات مطرح شده در داستان است. به این صورت که از دانش‌آموزان تجربی و ریاضی - فیزیک خواسته شد که پس از مطالعه دقیق داستان، در آزمون شرکت کرده و به سوالات زیر پاسخ دهند.

(کنش‌های فردی را مشخص کنید؟)، (کنش‌های آگاهانه کدام‌اند؟)، (کنش‌های ارادی کدام‌اند؟)، (کنش‌های هدف دار کدام-اند؟)، (کنشگر کیست؟)، (پیامدهای ارادی چند نمونه از کنش‌های وحید را نام ببرید.)، (پیامدهای غیرارادی چند نمونه از کنش‌های وحید را نام ببرید.)، (پیامدهای اجتماعی را نام ببرید.)، (کنش‌های اجتماعی را نام ببرید.)، (هنجارهای اجتماعی کدام‌اند؟)، (ارزش‌های اجتماعی کدام‌اند؟)، (مصادیق فرهنگی کدام‌اند؟)، (فرهنگ عمومی را در چه چیزهایی می‌بینید؟)، (خرده‌فرهنگ را در چه چیزهایی می‌بینید؟)، (خرده‌فرهنگ‌های موافق را در چه چیزهایی می‌بینید؟)، (ضد فرهنگ را در چه چیزهایی می‌بینید؟) و (بر اساس داستان فوق چند نمونه از فرصت‌ها و محدودیت‌های جهان اجتماعی را نام ببرید.)

۶ نوعی نان که که میوه درخت بلوط تهیه می‌شود (برای دیدن تصاویر این غذای سنتی و میوه آن لینک زیر را فشار دهید)

<https://www.google.com/imgres?imgurl=https%3A%2F%2Fcdn.yjc.ir>

۷ حتما این کتاب را مطالعه کنید

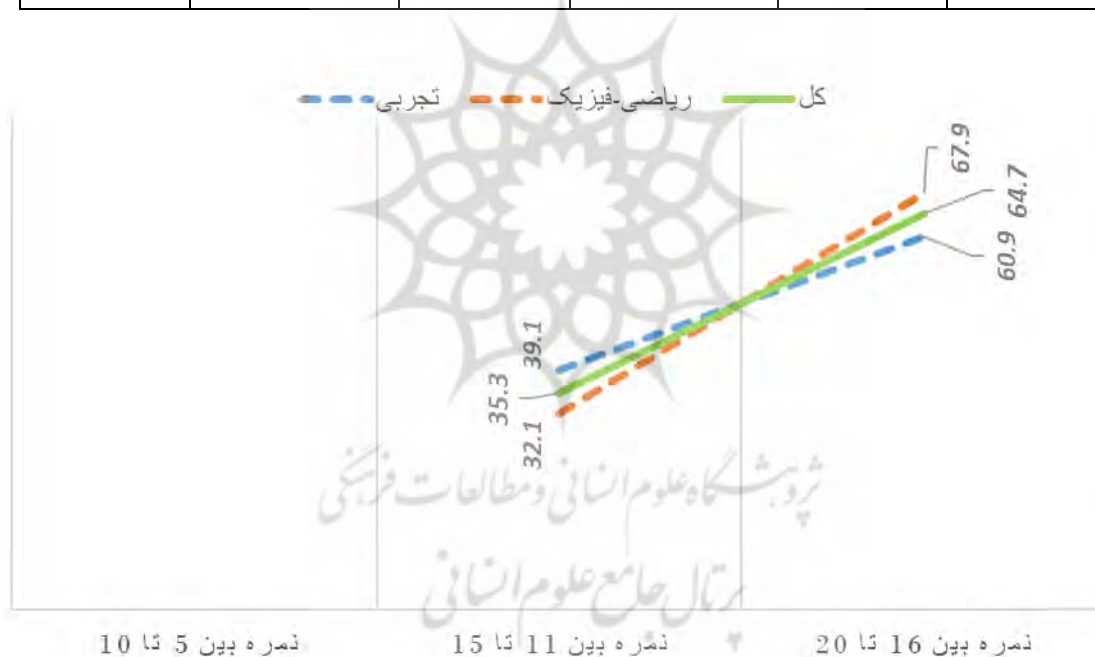
جدول ۶: نتایج نمرات براساس داستان.

رشته ریاضی - فیزیک			رشته علوم تجربی		
نمره داستان	نمره تستی - تشریحی	دانش آموز	نمره داستان	نمره تستی - تشریحی	دانش آموز
۱۶	۱۱	امیرحسین	۱۹	۱۵	امیرحسین
۱۷	۱۷	عرفان	۱۶	۸	محمد رضا
۱۵	۱۰	کیان	۱۶	۱۷	علی
۱۶	۱۷	علیرضا	۱۸	۱۲	دانیال
۱۷	۱۴	سید بنیامین	۱۸	۱۲	علی
۱۵	۱۵	یونس	۱۷	۸	امیرحسین
۱۶	۱۱	فراز	۱۵	۱۰	رضا
۱۵	۷	علیرضا	۱۴	۶	سید مهدی
۱۴	۵	حسین	۱۵	۱۷	سهند
۱۷	۱۱	سپهر	۱۸	۱۵	امیرحسین
۱۸	۱۷	امیررضا	۱۴	۸	حسین
۲۰	۱۸	محمد صالح	۱۳	۸	امیررضا
۱۵	۸	علی	۱۷	۱۲	محمد اسماعیل
۱۷	۱۵	سعید	۱۷	۱۲	ابوالفضل
۱۶	۱۱	علیرضا	۱۶	۱۲	اشکان
۱۷	۱۵	حسین	۱۳	۹	امیرمهدی
۱۵	۱۷	محمدجواد	۱۸	۱۵	رضا
۱۷	۱۴	امیرحسین	۱۵	۱۲	مهدی
۱۷	۱۱	عرفان	۱۶	۱۲	سجاد
۱۶	۱۱	امیرمحمد	۱۸	۱۵	امیرحسین
۱۵	۹	محمد حسین	۱۷	غیبت	رادمهر
۱۷	غیبت	امین	غیبت	غیبت	امیرحسین
۱۶	غیبت	فرشاد	غیبت	غیبت	عرشیا
۱۷	غیبت	مهدی	غیبت	غیبت	نیما
۱۵	غیبت	محمدصادق	۱۵	غیبت	دانیال
۱۴	غیبت	علی	۱۴	۸	محمد مهدی
۱۷	غیبت	اشکان			
۱۷	غیبت	احسان			

از جدول فوق (جدول ۶) دسته‌بندی زیر منتج شده است. در این جدول (جدول ۷) نمره دانش‌آموزان هر رشته در سه دسته تقسیم شده است و میانگین نمرات نیز گزارش شده است.

جدول ۷: دسته‌بندی نمرات دانش‌آموزان در روش داستان.

کل دانش‌آموزان		رشته ریاضی - فیزیک		رشته تجربی	
تعداد (درصد)	دسته‌بندی نمرات	تعداد (درصد)	دسته‌بندی نمرات	تعداد (درصد)	دسته‌بندی نمرات
-	نمره بین ۵ تا ۱۰	-	نمره بین ۵ تا ۱۰	-	نمره بین ۵ تا ۱۰
۱۸ (۳۵/۳)	نمره بین ۱۱ تا ۱۵	۹ (۳۲/۱)	نمره بین ۱۱ تا ۱۵	۹ (۳۹/۱)	نمره بین ۱۱ تا ۱۵
۳۳ (۶۴/۷)	نمره بین ۱۶ تا ۲۰	۱۹ (۶۷/۹)	نمره بین ۱۶ تا ۲۰	۱۴ (۶۰/۹)	نمره بین ۱۶ تا ۲۰
۱۶/۱۳	میانگین نمرات	۱۶/۲۱	میانگین نمرات	۱۶/۰۴	میانگین نمرات

نمودار ۶: درصد نمرات دانش‌آموزان در آزمون داستان.

۱۲. ارزشیابی تاثیر اقدام جدید و تعیین اعتبار آن

الف) ارزشیابی کمی

نتیجه تجزیه و تحلیل نمرات دانش‌آموزان به شرح جدول ۷ است. همانطور که در آزمون داستان مشخص است هیچ دانش‌آموزی نمره‌ای بین ۵ تا ۱۰ کسب ننموده است، در حالی که در آزمون تستی - تشریحی ۳۱ درصد (۱۳ نفر) از دانش‌آموزان نمره‌ی بین ۵ تا ۱۰ گرفته‌اند (تقریباً یک سوم). در آزمون داستان ۳۵/۳ درصد (۱۸ نفر) از دانش‌آموزان نمره‌ی بین

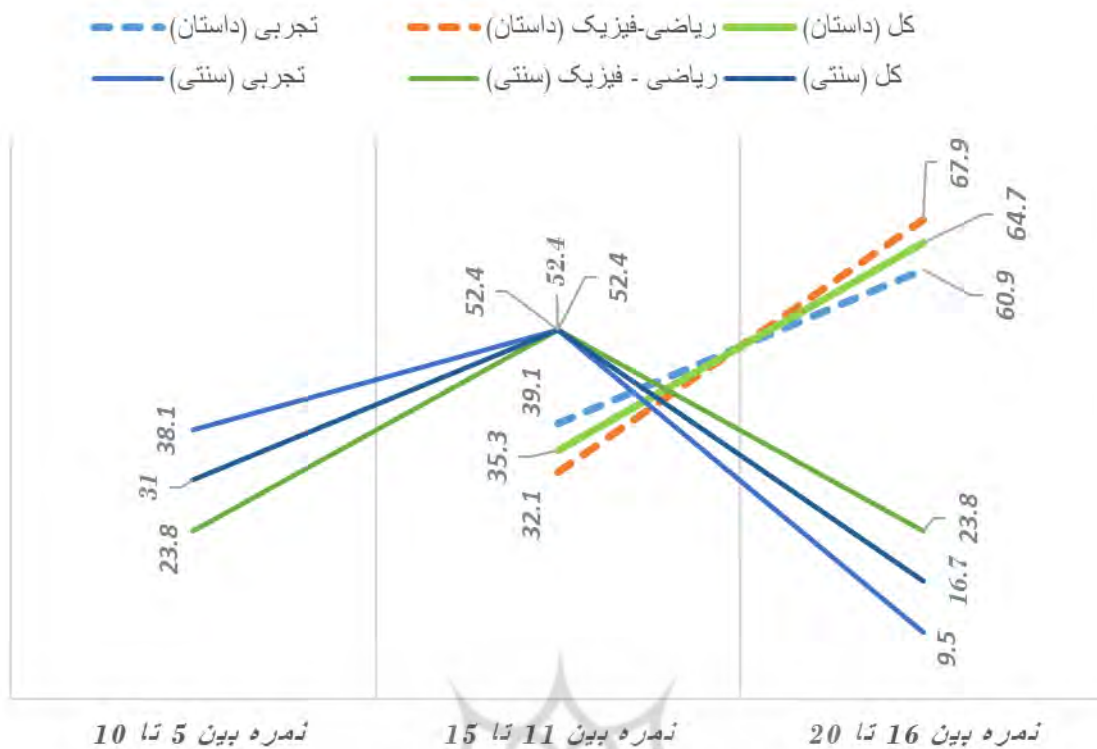
۱۱ تا ۱۵ کسب کرده‌اند، در حالی که در آزمون تستی - تشریحی ۵۲/۴ درصد (۲۲ نفر) نمره‌ی بین ۱۱ تا ۱۵ کسب نمودند. در آزمون داستان ۶۴/۷ درصد (۳۳ نفر) از دانش‌آموزان نمره‌ی بالای ۱۵ کسب کرده‌اند، در حالی که در آزمون تستی - تشریحی تنها ۱۶/۷ درصد (۷ نفر) از آنان نمره‌ی بالاتر از ۱۵ کسب کردند. به علاوه در روش مذکور (روش داستان‌سرایی) هیچ دانش‌آموزی نمره پایین‌تر از ۱۰ کسب نکرده است و بیش از ۶۰ درصد آن‌ها نمره بالاتر از ۱۵ کسب کردند. در یک نتیجه کلی می‌توان گفت که یادگیری دانش‌آموزان در روش مبتنی بر داستان با استناد بر نتایج بدست آمده به نسبت قابل توجهی بالا رفته است. در ادامه جهت مقایسه دو روش استفاده شده در این پژوهش جداول و نمودارهای آنها در ذیل مقایسه شده‌اند. همچنین نشان داده شده است که از ۲۶ دانش‌آموز رشته علوم تجربی، ۳ نفرشان در آزمون داستان شرکت نکردند، در حالی که در آزمون تستی - تشریحی ۵ نفر غیبت داشتند. تمامی دانش‌آموز رشته ریاضی - فیزیک در آزمون داستان شرکت کردند، در حالی که ۷ نفر از آنها در آزمون تستی - تشریحی شرکت نکرده بودند (تعداد غائبین کل در داستان ۳ نفر می‌باشند).

جدول ۸: مقایسه نمرات دانش‌آموزان در دو آزمون.

کل دانش‌آموزان	رشته ریاضی - فیزیک		روش‌ها	دسته‌بندی نمرات
	تعداد (درصد)	تعداد (درصد)		
۱۳ (۳۱/۰)	۵ (۲۳/۸)	۸ (۳۸/۱)	آزمون سنتی	نمره بین ۵ تا ۱۰
-	-	-	آزمون داستان	
۲۲ (۵۲/۴)	۱۱ (۵۲/۴)	۱۱ (۵۲/۴)	آزمون سنتی	نمره بین ۱۱ تا ۱۵
۱۸ (۳۵/۳)	۹ (۳۲/۱)	۹ (۳۹/۱)	آزمون داستان	
۷ (۱۶/۷)	۵ (۲۳/۸)	۲ (۹/۵)	آزمون سنتی	نمره بین ۱۶ تا ۲۰
۳۳ (۶۴/۷)	۱۹ (۶۷/۹)	۱۴ (۶۰/۹)	آزمون داستان	
۱۲/۰۷	۱۲/۵۷	۱۱/۵۷	آزمون سنتی	میانگین نمرات
۱۶/۱۳	۱۶/۲۱	۱۶/۰۴	آزمون داستان	

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

نمودار ۷: درصد نمرات دانش‌آموزان در دو آزمون.

ب) ارزشیابی کیفی

پس از برگزاری آزمون و تدریس به روش داستان‌سرایی دانش‌آموزان بازخوردهای زیر را نسبت به آن در کلاس درس ارائه کردند.

- محمد: آقای معلم چندبار داستان را خواندم تا توانستم به سوالات پاسخ دهم.
- علی: معلم من برای پاسخ دادن به این داستان کتاب را بیش از سه بار مطالعه کردم.
- رضا: معلم جان من دوست دارم داستانی مانند داستان شما در ارتباط با مباحث مذکور برای بقیه همکلاسی‌هایم تهیه کنم.
- امیرحسین: در برخی از بخش‌های داستان احساس می‌کردم که من در آن جایگاه قرار دارم.
- سعید: این داستان ذهن من را بسیار درگیر خود کرده است، به گونه‌ای که می‌توانم کنش‌هایم و پیامدهای آنها را به خوبی درک کرده و تشخیص دهم.
- عرفان: من به اهمیت بسیار بالایی کنش‌های انسان‌ها پی برده‌ام.
- محمد: استاد من دیگر مجبور نیستم مطالب مشابه کتاب هویت اجتماعی را آنقدر تکرار کنم تا حفظ کنم.

علاوه بر این داستان مذکور به همراه روش ارزیابی آن در گروه‌های آموزشی معلمان قرار داده شد، که بازخوردهای زیر بدست آمدند.

- روش‌های جدید یادگیری و آموزش مانند روش مذکور باید به طور گسترده‌ای اجراء شود.
- منجر به درگیر شدن ذهن دانش‌آموز با مطالب درسی خواهد شد.
- داستان پرنرزی و جالبی بود.
- از این روش می‌توان به عنوان تکالیف دانش‌آموزی در خانه استفاده کرد، به این صورت که دانش‌آموزان کارها و رفتارهای خود را در قالب آنچه که در کلاس درس آموخته‌اند تشریح و توصیف کنند.
- استفاده از روش داستان‌سرایی در دروس مربوط به علوم اجتماعی بسیار نادر بوده است.

۱۳. نتیجه‌گیری (گزارش نهایی و اطلاع‌رسانی)

در این پژوهش محقق با مشاهده و تجربه اتفاقات پیرامون کلاس درس و دانش‌آموزان به وجود موضوعی پی برد. او با استفاده از آراء و نظر دانش‌آموزان متوجه شد که آن‌ها به دلایلی به درس هویت اجتماعی اهمیت و توجه کمتری نسبت به سایر دروس نشان دادند. وی برای اثبات این فرضیه با استفاده از دو دسته شواهد به گردآوری اطلاعات پرداخت. در مشاهدات دسته اول با استفاده از آزمون تستی - تشریحی مشخص شد که دانش‌آموزان مطالب را به خوبی یاد نمی‌گیرند و نمرات ضعیفی در این درس کسب کردند. به علاوه آن‌ها در روند تدریس و کلاس درس مشارکت ضعیفی داشتند. پس از بدست آمدن این نتایج (آزمون تستی - تشریحی) میانگین نمرات دانش‌آموزان ۱۲/۰۷ بدست آمد. محقق به وجود مسئله‌ای پی برد. لذا برای اثبات وجود مسئله با استفاده از پیمایشی در بین دیگر معلمان از آن‌ها سوالاتی پرسیده شد که به نظر شما دانش‌آموزان چه درسی را از میان دیگر دروس کم‌اهمیت‌تر تلقی کرده و دلیل آن چیست؟، و در ادامه از آنها پرسیده شد که به نظر شما دانش‌آموزان تا چه اندازه به درس هویت اجتماعی اهمیت می‌دهند؟. نتایج بدست آمده حاکی از آن بود که معلمان اذعان داشتند از میان دروس، درس هویت اجتماعی از کمترین اولویت برای دانش‌آموزان برخوردار است. به این صورت که ۶۹ درصد از آن‌ها اظهار داشتند که این دانش‌آموزان، خیلی کم و کم به یادگیری مطالب درس هویت اجتماعی اهمیت می‌دهند. دلیل آن‌ها برای این پاسخ آن بود که درس مربوطه منابع کنکور نبوده و از طرف دیگر دانش‌آموزان به این گونه درس علاقه چندانی ندارند، لذا مطالب این درس را به خوبی یاد نمی‌گیرند. بنابراین، محقق بر آن شد تا بتواند علاقه و میزان یادگیری دانش‌آموزان را با بکارگیری یکی از روش‌های یادگیری فعال مورد آزمایش قرار دهد. محقق با مطالعه روش‌های جدید یادگیری و بررسی مزایا و معایب آنها به این نتیجه رسید که داستان‌سرایی می‌تواند گزینه مناسبی برای علاقمند ساختن دانش‌آموزان و در نتیجه افزایش میزان یادگیری آنها در درس مربوطه بشود. وی با الگو گرفتن پژوهش ..... به ایجاد و طراحی داستانی مبتنی بر مطالب آموزشی کتاب مربوطه در شش مرحله پرداخت و از دانش‌آموزان خواست پس از مطالعه دقیق داستان به سوالات منتج شده از متن داستان پاسخ دهند. نتایج حاصل از گردآوری شواهد دوم (یعنی آزمون داستان) حاکی از آن است که ۶۴ درصد از دانش‌آموزان نمره‌ی بالاتر از ۱۵ کسب کردند، که این نشان از افزایش میزان یادگیری دانش‌آموزان با استفاده از روش داستان‌سرایی است. در پایان داستان بازخوردهای نسبت به بکارگیری روش مذکور از دانش‌آموزان و معلمان دریافت شد، که نشان از نو بودن، جالب بودن و افزایش میزان علاقمندی دانش‌آموزان به روش مذکور بود.

در یک نتیجه کلی می‌توان گفت، داستان مزایا و فواید گوناگونی در کلاس درس دارد، از جمله می‌تواند باعث برانگیختن علاقه دانش‌آموزان، کمک به روند ارائه درس و تدریس، به یادسپاری طولانی مدت مطالب درسی، ایجاد حس همدلی میان دانش‌آموزان و معلمان و حتی میان خود دانش‌آموزان گردد. روش (داستان‌سرایی) توانسته است آنچه را که فرد از داستان شنیده و یا خوانده با آنچه که شخصیت‌های داستان در دنیای غیرواقعی یا واقعی انجام داده‌اند ترکیب کرده و در هنگام قرار

گرفتن در موقعیت‌های اتفاق افتاده در داستان آن را برای خویش شبیه‌سازی کرده و به اجرای واقعی آن عمل بپردازد (شبیه‌سازی تجربه واقعی). در نهایت این روش باعث یادگیری بیش از ۸۰ تا ۹۰ درصد مطالب درسی می‌شود.

۱۴. منابع

۱. آراستی، زهرا؛ قدوسی، سمیرا؛ باقری، افسانه (۱۳۹۵). "تأثیر آموزش کارآفرینی از طریق روش داستان‌سرایی بر نگرش کارآفرینانه دانش‌آموزان مقطع ابتدایی"، *توسعه کارآفرینی*، ۹(۴): صص ۵۹۳-۶۱۲.
۲. محمودنژاد، دنیا؛ بازر، معصومه؛ احمدی، افسانه؛ علیمرادی، ناصر (۱۳۹۹). "چگونه توانستم با تغییر روش تدریس، اشتباهات رایج درسی دانش‌آموزانم را برطرف کنم؟"، *ماهنامه آفاق علوم انسانی*، شماره ۳۶: ۹۳-۱۰۵.
۳. پیشگاهی، علیرضا؛ دره‌شیری، شهلا؛ اولیا، محمدباقر؛ حلوانی، ابوالحسن؛ نوری ماجلان، نادر؛ روغنی، حسن سلمان؛ عقیلی، حسین؛ کرمانی القریشی، محمد؛ لطفی، محمدحسن (۱۳۸۸). "اثر روش یادگیری فعال بر میزان رضایت و ماندگاری اطلاعات دانشجویان دوره‌ی فیزیوپاتولوژی دانشگاه علوم پزشکی یزد"، *مجله ایرانی در علوم پزشکی*، ۹(۳).
۴. قبادی، لیلا؛ پیری، موسی (۱۳۹۳). "تفاوت عملکرد تحصیلی در نیم‌رخ‌های یادگیری فعال و باورهای انگیزشی دانش‌آموزان"، *مجله مطالعات آموزش و یادگیری*، ۶(۱): صص ۹۵-۱۱۲.
5. Homouda, A.M.S; Tarlochan, F (2015). "Engaging Engineering Students in Active Learning and Critical Thinking through Class Debates". *Social and Behavioral Sciences*, 191, 990-995.
6. Robson, J. (2006). *Active teaching and learning*. Available at: w3.gre.ac.uk/~bj61/talessi.atl.html.
7. Krivickas, R. V. (2005). "Active Learning at Kaunas University of Technology". *Global Journal of Engineering Education*, 9 (1).
۸. همتی، اسماعیل (۱۳۸۹). *تمرین خلاقیت*، چاپ اول، تهران: انتشارات قطره.
۹. جمال‌زاده، محمد (۱۳۹۱). "قصه‌گویی و نمایش خلاق و تأثیر آن بر تربیت کودکان"، چاپ اول، شیراز: انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی شیراز.
۱۰. رادبخش، ناهید؛ محمدی‌فر، محمدعلی؛ کیان ارثی، فرحناز (۱۳۹۲). "اثربخشی بازی و قصه‌گویی بر افزایش خلاقیت کودکان"، *ابتکار و خلاقیت در علوم انسانی*، ۲(۴): ۱۹۵-۱۷۷.
11. Moitra, Karobi (2014). "Storytelling as an Active Learning Tool to Engage Students in a Genetics Classroom", *JOURNAL OF MICROBIOLOGY & BIOLOGY EDUCATION*, December 2014, p. 332-334. DOI: <http://dx.doi.org/10.1128/jmbe.v15i2.815>.
۱۲. هیئت مولفان (۱۳۹۹). "هویت اجتماعی (کتاب درسی علوم اجتماعی)"، چاپ سوم، وزارت آموزش و پرورش: سازمان پژوهش و برنامه‌ریزی آموزشی.
۱۳. داداش‌زاده، سپیده؛ پیرخائفی، علیرضا (۱۳۹۴). "بررسی اثربخشی استفاده از روش‌های قصه‌گویی بر افزایش هوش اجتماعی دانش‌آموزان دختر مقطع چهارم و پنجم ابتدایی مدارس مشکین شهر"، *نشریه آموزش و ارزشیابی (علوم تربیتی)*، ۸(۲۹)، صص ۲۹-۲۱.
۱۴. پاک‌نظر، محدثه؛ پاک‌نظر، فاطمه (۱۳۹۷). "استفاده از داستان‌ها در آموزش ریاضی (بخشی از یک مطالعه مروری)"، *اولین کنفرانس ملی یافته‌های نوین در حوزه یاددهی و یادگیری، انجمن مطالعات برنامه درسی ایران*، شعبه هرمزگان، دوره ۱.
۱۵. صباغیان، حمید (۱۳۸۶). "تأثیر قصه‌گویی بر میزان پرخاشگری کودکان دختر و پسر اول و دوم ابتدایی شهرستان مهریز"، *پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشکده روان‌شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی*.

۱۶. عباس زاده، ندا؛ صالح مجتهد، منیرالسادات (۱۳۹۴). "اثر بخشی قصه‌درمانی بر عرت نفس دانش‌آموزان پایه سوم و چهارم ابتدایی"، دومین کنفرانس و اولین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در علوم انسانی.

